

Valsts pētījumu programmas atkārtots
"Sabiedrības veselība" projektu
pieteikumu otrā atklātā konkursa
izvērtēšanas pārskats

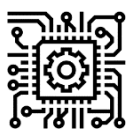
SATURS

- 3 Par konkursu
- 7 Projektu pieteikumi
- 8 Izvērtēšana
- 9 Projekta īstenošana
- 16 Ekspertu atziņas

Par konkursu

Latvijas Zinātnes padome (LZP), saskaņā ar Zinātniskās darbības likuma, 2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība" un Ministru kabineta 2023.gada 26.septembra rīkojumu Nr.629 "Par valsts pētījumu programmu "Sabiedrības veselība" 2024. gada 26. aprīlī izsludināja Valsts pētījumu programmas "Sabiedrības veselība" projektu pieteikumu otro atklāto konkursu. Projektu pieteikumu atklātā konkursa norisi nosaka Valsts pētījumu programmas "Sabiedrības veselība" projektu pieteikumu atklātā konkursa nolikums.

Programmu izstrādāja Veselības ministrija, ar ministrijas izveidotu programmas stratēģiskās vadības padomi, kuras uzdevums bija konsultēt ministriju par programmas stratēģiskajiem mērķiem un uzdevumiem, sniegt priekšlikumus programmas pilnveidei un izvērtēt programmas sasniegtos rezultātus pēc tās noslēguma. Stratēģiskās padomes sastāvā bija pārstāvji no Veselības ministrijas, Slimību profilakses un kontroles centra, Izglītības un zinātnes ministrijas, Nacionālā veselības dienesta, Valsts kancelejas, Latvijas Veselības ekonomikas asociācijas, Rīgas Stradiņa universitātes, Latvijas Universitātes, Ekonomikas ministrijas, Latvijas Lielo slimnīcu asociācijas un Latvijas Sabiedrības veselības asociācijas. Par programmas īstenošanu atbildīgā institūcija ir Veselības ministrija.

Programmas virsmērķis – ir uzlabot Latvijas iedzīvotāju veselību, pagarinot labā veselībā nodzīvoto mūžu, novēršot priekšlaicīgu mirstību un mazinot nevienlīdzību veselības jomā, kā arī uzlabot veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti un pieejamību.

Programmas mērķis ir radīt jaunas zināšanas un risinājumus slimību profilakses un veselības aprūpes kvalitātes un pieejamības uzlabošanai un veselības aprūpes sistēmas efektivitātes un noturības stiprināšanai.

Programmas mērķa sasniegšanai tika noteikti šādi **uzdevumi**:

- attīstīt jaunas zināšanas, pieejas un metodes iedzīvotāju veselībpratības uzlabošanai;
- attīstīt jaunas zināšanas, pieejas un metodes veselības aprūpes cilvēkkapitāla attīstīšanai un efektīvai izmantošanai;
- attīstīt jaunas zināšanas, pieejas un metodes profilaktiski un medicīniski novēršamās mirstības mazināšanai no neinfekcijas slimībām;
- iegūt zināšanas cilvēka biomonitoringa programmas izveidei, novērtējot pesticīdu, smago metālu un atsevišķu organisko piesārņotāju izplatību Latvijas iedzīvotāju paraugos, kā arī noskaidrojot, vai aizliegto pesticīdu atliekvielām ir vides piesārņojuma, pārtikas vai sadzīves līdzekļu izcelsme;
- attīstīt jaunas zināšanas, pieejas un metodes antimikrobiālās rezistences izplatības risku novērtēšanai un ierobežošanai, kā arī sniegt zināšanas par jaunām pieejām un metodēm HIV izplatības ierobežošanas politikas pilnveidošanai un jaunām izmaksu efektīvām pieejām sabiedrības vakcinācijas aptveres paplašināšanai;
- attīstīt jaunas zināšanas, pieejas un metodes bērnu veselības iznākumu mērīšanai, monitorēšanai un uzlabošanai.

Programmai tika noteikti arī **horizontālie uzdevumi**:

- attīstīt zinātnisko grupu sadarbību ar veselības nozares speciālistiem programmas mērķu sasniegšanai;
- iesaistīties starptautiskās sadarbības tīklos un konsorcijs, ja tas ir nepieciešams attiecīgā zinātniskā projekta mērķu sasniegšanai;
- publicēt oriģinālus zinātniskos rakstus Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos izdevumos, tai skaitā šajās datubāzēs iekļautajos Q1 un Q2 kvartiles izdevumos pēc iespējas kā atvērtās publikācijas;
- pētījumos, ciktāl tas iespējams, izmantot valsts informācijas sistēmās un datubāzēs esošos datus un nodrošināt minēto datu konsolidāciju, kā arī pētījumos iegūto datu ievietošanu atvērtās pieejas datu kopās;
- pētījumu plānošanā, ciktāl tas ir iespējams un pamatots, izmantot iepriekš Latvijā veikto pētījumu rezultātus un salīdzināt iegūtos datus ar jau veiktu pētījumu datiem;
- veicināt zināšanu pārnesi, nodrošinot rīcībpolitikas ieteikumu izstrādi;
- programmas īstenošanā nodrošināt sadarbību kopīgu aktivitāšu ietvaros (piemēram, organizēti sabiedrības informēšanas pasākumi, konferences un semināri);
- informēt sabiedrību, iesaistot atbilstošās mērķa grupas, lai veicinātu zināšanu pārnesi, izpratni par pētniecības lomu un devumu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā, tai skaitā sagatavojot informatīvus populārzinātniskus rakstus par veiktajiem pētījumiem, to rezultātiem un sabiedrības ieguvumiem attīstīt zinātnisko grupu sadarbību ar kultūras un radošajām nozarēm, tai skaitā kultūras mantojuma institūcijām, kultūras organizācijām un mantojuma kopienām, tostarp Latvijas reģionos un diasporā.

Programmas īstenošanas laikā tika noteikti šādi sasniedzamie rezultāti:

- izpētītas slimības un veselības stāvokļi, kas rada lielāko slogu veselības aprūpes sistēmai;
- sniegtas pierādījumos balstītas sabiedrības veselības un veselības aprūpes rīcībpolitikas rekomendācijas un novērtēta to potenciālā ietekme uz sabiedrības veselību un veselības aprūpi, tai skaitā veikti izmaksu efektivitātes aprēķini;
- izstrādāti priekšlikumi veselības aprūpes vadlīniju, algoritmu un pacientu ceļu aktualizēšanai;
- sniegtas rekomendācijas vērtībās balstītas veselības aprūpes pieejas ieviešanai;
- sasniegti citi specifiski rezultāti atbilstoši katra programmas uzdevuma mērķim.

Konkursa ietvaros tika plānots finansēt 2 (divus) projektus, pa vienam projektam katrā no konkursa nolikuma 6. punktā noteiktajiem programmas uzdevuma apakšuzdevumiem, ar šādu noteiktu maksimālu projekta finansējumu:

- MK rīkojuma 6.1. apakšpunkta uzdevumam – 300 724 *eiro*
- MK rīkojuma 6.2. apakšpunkta uzdevumam – 300 725 *eiro*

Programmas ietvaros otrajam konkursam pieejamais kopējais valsts budžeta finansējums bija 601 449 *euro* (seši simti viens tūkstotis četri simti četrdesmit deviņi *euro*). Projekta īstenošanai paredzēti 16 mēneši. Konkursā varēja piedalīties Latvijas Republikas zinātniskās institūcijas, kas reģistrētas Zinātnisko institūciju reģistrā un kas atbilst pētniecības organizācijas definīcijai. Kā sadarbības partneris varēja piedalīties arī valsts institūcija, kurai zinātniskās darbības veikšana ir noteikta ar ārējo tiesību aktu, nolikumā vai statūtos.

Projektu pieteikumi

Konkursā Rīgas Stradiņa universitāte iesniedza divus projekta pieteikumus, atbilstoši **MK rīkojuma 6.2. apakšpunkta uzdevumam “Attīstīt jaunas zināšanas, pieejas un metodes veselības aprūpes cilvēkkapitāla attīstīšanai un efektīvai izmantošanai”**:

1. Māsu profesijas stiprināšana globālās perspektīvas skatījumā: pierādījumos balstītas un izmaksu efektīvas veselības aprūpes nodrošināšanā Latvijā (Nr. VPP-VM-Sabiedrības_Veselība-2024/1-0001)

Projekta iesniedzējs:

Rīgas Stradiņa universitāte

2. Ģimenes ārstu dzīvesspēka veicināšana Latvijā: izaicinājumi un risinājumi (Nr. VPP-VM-Sabiedrības_Veselība-2024/1-0002)

Projekta iesniedzējs:

Rīgas Stradiņa universitāte

LZP izvērtēja projektu pieteikumu atbilstību konkursā noteiktajiem administratīvajiem kritērijiem, pēc tam nododot tos zinātniskajai izvērtēšanai ārzemju ekspertiem.

Izvērtēšana

Konkursa izvērtēšanai ir noteikti trīs kritēriji ar atšķirīgu svaru kopējā vērtējumā:

"Zinātniskā izcilība"	– 30%	(kritērijs A),
„Ietekme”	– 50%	(kritērijs B),
„Ieviešana”	– 20%	(kritērijs C).

Atbilstoši konkursa nolikumam un Ministru kabineta 2018. gada 4. septembra noteikumiem Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība" un, ņemot vērā programmas mērķus un tematiskos uzdevumus, projekta pieteikuma izvērtēšanai LZP izvēlējās trīs neatkarīgos ārvalstu ekspertus. Tika ievērots *peer review* (līdzinieku vērtēšana) princips, piesaistot ārzemju ekspertus ar līdzīgām zināšanām un ne mazāku pieredzi kā projekta vadītājam attiecīgajās zinātņu nozarēs un pētījumu tematikā. Visa informācija un papildus materiāli ekspertiem tika sniegti angļu valodā.

Katrā kritērijā eksperti varēja piešķirt no 1 līdz 5 punktiem (ar iespēju vērtējumu izteikt ar puspunktu). Kvalitātes sliekšnis bija 3 punkti kritērijos A un C un vismaz 4 punkti kritērijā B, kā arī vismaz 10 punkti visos kritērijos kopā. Ekspertiem tika dots uzdevums vērtējumos ietvert atgriezenisko saiti un rekomendācijas projekta pieteicējiem.

Viens no projekta pieteikuma vērtēšanā iesaistītajiem ekspertiem, ņemot vērā kvalifikāciju un pieredzi, bija atbildīgs par individuālo vērtējumu konsolidēšanu. Katra projekta pieteikuma konsolidētais vērtējums punktos tika aprēķināts, izmantojot formulu:

$$K = (3A \times 0,3) + (3B \times 0,5) + (3C \times 0,2)$$

Viens iesniegtais projekta pieteikums sasniedza kvalitātes sliekšni gan katrā no kritērijiem, gan visos kritērijos kopumā, otrs projekta pieteikums divos kritērijos sasniedza kvalitātes sliekšni, bet vienā kritērijā- ne un tādēļ kopumā nerasniedza kvalitātes sliekšni.

Projekta īstenošana

Valsts pētījumu programmas “Sabiedrības veselība” projektu atklātā konkursa otrās kārtas ietvaros bija plānots finansēt vienu projektu katrā no diviem MK rīkojuma 6. punktā noteiktajiem uzdevumiem. Atkārtotā konkursa otrās kārtas rezultātā tika saņemti divi projektu pieteikumi, vienu par katru no apakšuzdevumiem. Viens projekta pieteikums nesaņēma nepieciešamo punktu skaitu un tāpēc tika noraidīts. Finansējums tika piešķirts vienam projektam atbilstoši **MK rīkojuma 6.2. apakšpunktā noteiktajam uzdevumam** “Attīstīt jaunas zināšanas, pieejas un metodes veselības aprūpes cilvēkkapitāla attīstīšanai un efektīvai izmantošanai”:

VPP-VM-Sabiedrības-Veselība-2024/1-0002 “Ģimenes ārstu dzīvesspēka veicināšana Latvijā: izaicinājumi un risinājumi ”, kas ieguva visu pieprasīto finansējumu **300 725 EUR** apmērā (projekta vadītāja – Rīgas Stradiņa universitātes vadošā pētniece prof. Dr.med. Ilze Grope). Projektu īsteno no 2024. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. decembrim.

Sagaidāms, ka projekta noslēgumā tiks iegūti šādi nodevumi un rezultāti:

- divas izstrādātas zinātniskās datu bāzes un datu kopas;
- viens ziņojums par rīcībpolitikas ieteikumiem un rīcībpolitiku ietekmi;
- oriģināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai Web of Science Core Collection vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos Q1 un Q2 kvartiles žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;
- divi konferenču materiāli – kopsavilkumi;
- Zinātniskas literatūras analīze, pētījumu gaitas publicēšana;
- Studējošo zinātnisko darbu izstrādāšana.

Ekspertu atziņas

Ārvalstu zinātniskie eksperti norādīja uz projekta stiprajām un vājajām pusēm, kā arī izteica rekomendācijas.

Projektā “Ģimenes ārstu dzīvesspēka veicināšana Latvijā: izaicinājumi un risinājumi ” (VPP-VM-Sabiedrības-Veselība-2024/1-0002)

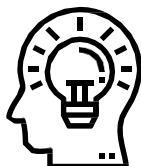
Zinātniskā izcilība

Projekta mērķis ir vērsts uz aktuālu problēmu risināšanu, kas saistītas ar ģimenes ārstu piesaisti un noturēšanu Latvijā, īpašu uzmanību pievēršot attāliem un lauku reģioniem. Projekts ir cieši saskaņots ar konkursa mērķiem un prioritātēm. Pieteikumā ir sniegti atbilstoši argumenti un atsauces, kas apliecina izpratni par esošo situāciju ģimenes ārstu darbaspēka jomā Latvijā un citviet. Tādējādi ir izveidots stabils pamats projekta īstenošanai.

Projekta mērķi tiek skaidri definēti un strukturēti loģiski, nodrošinot virzību uz projekta īstenošanu. Tie balstās uz empīriskiem pētījumiem, kas veido pamatu turpmākajiem uzdevumiem. Izvēlētās pieejas un metodes ir atbilstošas gan izvirzītajiem mērķiem, gan projekta kopējai iecerei. Projektā galvenokārt tiek izmantotas kvalitatīvās pētniecības metodes, kas ir rūpīgi izstrādātas un pārdomātas.

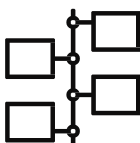
Ietekme

Projekta potenciālā ietekme balstās uz paredzamajiem rezultātiem un plānotajām aktivitātēm, kas padara to ticamu un īstenojamu. Nacionālo institūciju un citu ieinteresēto pušu iesaiste nodrošina praktisku ietekmi, veicinot nacionālu iniciatīvu plānošanu un īstenošanu. Ir sagaidāma starpprofesionāla sadarbība, tomēr ietekme uz plašāku starptautisko zinātnisko kopienu nav pietiekami pamatota. Projekts uzsver sabiedrisko un politikas līmeņa ietekmi. Plānotais zinātnisko publikāciju skaits (divi raksti) ir salīdzinoši neliels, kas liecina par projekta fokusu ārpus akadēmiskās vides. Ir izstrādāti detalizēti plāni par zinātnisko atziņu pārneš un rekomendāciju sniegšanu ieinteresētajām pusēm, piemēram, Veselības ministrijai un augstskolām.

Projekta komunikācijas plāns ir kvalitatīvs – tajā ietverti preses paziņojumi, intervijas medijos un darbnīcas. Tāpat plānota noslēguma konference un apaļā galda diskusijas ar ekspertiem, kas veicinās rezultātu izplatīšanu. Studentu iesaiste (1 doktorants, 3 maģistranti) atbilst sagaidāmajam līmenim, un viņu dalība datu vākšanā, analizē un prasmju attīstībā ir būtiska kapacitātes stiprināšanai.

Ieviešana

Eksperti norāda, ka pētniecības darba plāns ir labi izstrādāts, plānotie uzdevumi un attiecīgie nodevumi tiek skaidri definēti. Projekta vadītājs (galvenais pētnieks) ir kvalificēts efektīvai projekta vadībai. Sadarbības partneru kompetences savstarpēji papildina viena otru, un darba sadalījums ir loģisks. Tādējādi projekta komanda un tās vadība ir piemērota izvirzīto mērķu sasniegšanai. Projektu papildus atbalsta arī uzrādītā stabilā pētniecības vadības struktūra.

Pētniecības plāns ir atbilstošs un cieši saistīts ar projekta mērķiem, tam ir piešķirti pietiekami resursi. Identificētajiem riskiem ir izstrādāti atbilstoši mazināšanas pasākumi. Nepieciešama arī rūpīga pētniecības infrastruktūras plānošana, lai nodrošinātu piekļuvi nepieciešamajām telpām un aprīkojumam. Projekta īstenojošajām institūcijām ir nepieciešamā zinātniskā kapacitāte un pētniecības infrastruktūra. Zinātniskās grupas dalībniekiem ir atbilstoša pieredze un zinātniskā kvalifikācija, kā arī projekta vadītājam ir ievērojama projektu vadības un starptautiskās darbības pieredze.

Latvijas Zinātnes
padome

Sagatavoja
Latvijas Zinātnes padome